

Styrelser för universitet och högskolor – ledamöternas tillsättning och ansvar

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i högskolelagen. Lagändringarna gäller rätten för lärare och studenter att utse ledamöter i styrelser för statliga universitet och högskolor, i stället för att vara representerade i sådana styrelser. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2016.

Regeringen redovisar även sina bedömningar när det gäller hur förslag om ordförande och övriga ledamöter som regeringen utser i styrelser för statliga universitet och högskolor ska tas fram.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden. De rör utseende av nomineringspersoner, styrelsens sammansättning samt utvärdering av Ledningsutredningens rekommendationer.

I betänkandet finns tre reservationer (M, C, L, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:131 Styrelser för universitet och högskolor – ledamöternas tillsättning och ansvar.

Två yrkanden i en följdmotion.

Två yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	6
Lärare och studenter utser ledamöter i styrelser m.m.	6
Utseende av nomineringspersoner.....	7
Styrelsens sammansättning.....	9
Utvärdering av Ledningsutredningens rekommendationer.....	10
Reservationer	12
1. Utseende av nomineringspersoner, punkt 2 (C, L, KD).....	12
2. Styrelsens sammansättning, punkt 3 (C, L, KD)	13
3. Utvärdering av Ledningsutredningens rekommendationer, punkt 4 (M).....	13
Särskilt yttrande.....	15
Lärare och studenter utser ledamöter i styrelser m.m., punkt 1 (SD)	15
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	16
Propositionen	16
Följdmotionen	16
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	16
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lärare och studenter utser ledamöter i styrelser m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:131.

2. Utseende av nomineringspersoner

Riksdagen avslår motion

2015/16:3378 av Annika Eclund m.fl. (KD, C, L) yrkande 1.

Reservation 1 (C, L, KD)

3. Styrelsens sammansättning

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2885 av Annika Eclund (KD) och

2015/16:3378 av Annika Eclund m.fl. (KD, C, L) yrkande 2.

Reservation 2 (C, L, KD)

4. Utvärdering av Ledningsutredningens rekommendationer

Riksdagen avslår motion

2015/16:2770 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 3 (M)

Stockholm den 26 maj 2016

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (L), Camilla Waltersson Grönvall (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Håkan Bergman (S), Jabar Amin (MP), Erik Bengtzboe (M), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Lena Emilsson (S), Maria Stockhaus (M), Fredrik Christensson (C) och Larry Söder (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet proposition 2015/16:131 Styrelser för universitet och högskolor – ledamöternas tillsättning och ansvar samt en motion som väckts med anledning av propositionen. Utskottet behandlar även två motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2015/16. En redovisning av förslaget i propositionen respektive i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434) återges i bilaga 2.

Bakgrund

Utredningen

En särskild utredare fick i maj 2014 i uppdrag att kartlägga och analysera ledarskap och ledningsfunktioner vid universitet och högskolor (dir. 2014:70). Utredningen antog namnet Ledningsutredningen. Genom tilläggsdirektiv fick utredningen i april 2015 i uppdrag att beskriva och analysera olika alternativ för hur förslag till ordförande och sådana ledamöter i en högskolas styrelse som utses av regeringen ska tas fram och att förordna ett alternativ (dir. 2015:44). Uppdraget enligt tilläggsdirektivet redovisades i en delrapport till Regeringskansliet i juni 2015 som remitterades hösten 2015. Utredningens förslag i dessa delar presenteras i den nu aktuella propositionen. Utredningen lämnade betänkandet Utvecklad ledning av universitet och högskolor (SOU 2015:92) i oktober 2015. I betänkandet ingår även utredningens delrapport. Remisstiden gick ut den 1 mars 2016.

Nuvarande reglering

Statliga universitet och högskolor är myndigheter som lyder under regeringen. Regleringen när det gäller sådana lärosäten faller därför under regeringens s.k. restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen, dvs. regeringen har befogenhet att reglera dessa myndigheters verksamheter. Det har dock ansetts lämpligt att grundläggande mål och villkor för verksamheten vid statliga universitet och högskolor regleras i lag (se prop. 1992/93:1, bet. 1992/93:UbU1, rskr. 1992/93:103). Bestämmelser om styrelser vid universiteten och högskolorna, deras sammansättning och hur ledamöterna i styrelsen utses finns därför såväl i högskolelagen (1992:1434) som i högskoleförordningen (1993:100) och andra till högskolelagen anslutande förordningar.

Enligt högskolelagen ska styrelsen för ett universitet eller en högskola ha inseende över högskolans alla angelägenheter och ska svara för att dess

uppgifter fullgörs. Styrelsen ska bestå av en rektor, representanter för lärare och studenter, som dessa utser, samt ordförande och övriga ledamöter som regeringen utser (2 kap. 2 och 4 §§).

Antalet ledamöter i styrelsen preciseras i högskoleförordningen. Där anges att en styrelse består av ordföranden och 14 andra ledamöter. Dessa ledamöter utgörs av rektorn, om rektorn inte är utsedd till ordförande, tre representanter vardera för lärarna och studenterna samt sju eller åtta ledamöter beroende på om rektorn är ordförande eller inte (2 kap. 7 a §).

Även sättet att utse ledamöter regleras på förordningsnivå. Ledamöter som ska utses av regeringen, s.k. externa ledamöter, utses efter förslag från en nomineringsgrupp. Denna grupp består av en person som utses av regeringen, landshövdingen i det län där högskolan har sin huvudsakliga verksamhet eller landshövdingens ställföreträdare och en representant för studenterna vid högskolan.

Utöver att delta i styrelsens arbete har studenterna inflytande genom att de har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation (7 § högskolelagen). Denna rätt rör således deltagande i annat beslutsfattande eller beredning än som sker i styrelsen. Företrädare för de anställda har närvaro- och yttranderätt vid styrelsens sammanträden (2 kap. 4 § andra stycket högskolelagen).

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att högskolelagen (1992:1434) ändras så att lärare och studenter i stället för att vara representerade i styrelsen för ett statligt universitet eller en högskola ska få rätt att utse ledamöter i styrelsen. Ändringen i högskolelagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2016.

Regeringen redovisar vidare sina bedömningar när det gäller hur förslag ska tas fram om ordförande och övriga ledamöter som regeringen utser i styrelser för statliga universitet och högskolor. Dessutom redovisar regeringen sin bedömning när det gäller majoritetsförhållanden i dessa styrelser.

Utskottets överväganden

Lärare och studenter utser ledamöter i styrelser m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434). Förslaget innebär att lärare och studenter ska ha rätt att utse ledamöter i styrelser i stället för att ha rätt att vara representerade i styrelser.

Jämför särskilt yttrande (SD).

Gällande ordning

Enligt högskolelagen har lärare och studenter vid högskolan rätt att vara representerade i styrelsen. Lärarnas representanter utses enligt högskoleförordningen genom val inom högskolan, och studenterna utser sina representanter i enlighet med bestämmelser i studentkårsförordningen (2009:769).

Propositionen

Regeringen föreslår att högskolelagen ändras så att lärare och studenter, i stället för att ha rätt att vara representerade i styrelsen, ska ha rätt att utse ledamöter i styrelsen. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2016.

Regeringen anger att styrelsen är kollektivt ansvarig inför regeringen för myndighetens verksamhet, och det är enligt regeringen viktigt att ledamöterna i sitt styrelsearbete står obundna av partsintressen och uteslutande företräder högskolan. Mot den bakgrunden anser regeringen att nuvarande lydelse i högskoleförfattningarna, om att lärare och studenter har rätt att vara representerade, kan vara vilseledande på så sätt att formuleringen ger intryck av att dessa ledamöters ansvar är begränsat till att representera och bevaka lärares respektive studenters särskilda intressen i stället för att ha ansvar för högskolans hela verksamhet. För att öka tydligheten i fråga om styrelsens helhetsansvar föreslår regeringen att lärarna och studenterna i högskoleförfattningarna ska benämnas på motsvarande sätt som de ledamöter som utses av regeringen, dvs. som ledamöter. Regeringen framhåller dock att styrelsens ledamöter naturligtvis bidrar med olika kompetens och erfarenhet, men att de i styrelsearbetet ändå har samma gemensamma ansvar och uppgifter enligt högskoleförfattningarna.

Regeringen gör vidare bedömningen att förslag till styrelseledamöter som regeringen utser, externa ledamöter, även i fortsättningen bör lämnas efter samråd inom och utom universitetet eller högskolan (2 kap. 7 a § högskoleförordningen).

Det bör vidare enligt regeringen regleras i förordning att nomineringspersonerna i sitt förslag till styrelseledamöter ska beakta en jämn könsfördelning bland de ledamöter som regeringen utser. I dag framgår det av regeringens beslut med uppdrag till nomineringsgrupperna att en jämn könsfördelning ska eftersträvas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att tydliggöra lärarnas och studenternas roll och ansvar i styrelser för statliga universitet och högskolor. Utskottet ställer sig därför bakom regeringens förslag att lärare och studenter ska ha rätt att utse ledamöter i styrelser, i stället för att vara representerade i styrelser. Med hänsyn till detta tillstyrker utskottet regeringens förslag till ändringar i högskolelagen och tillstyrker därmed regeringens proposition.

Utskottet delar vidare regeringens bedömning dels att förslag till externa styrelseledamöter även i fortsättningen bör lämnas efter samråd inom och utom universitetet eller högskolan, dels att det i förordning bör regleras att nomineringspersonerna i sitt förslag till externa styrelseledamöter ska beakta en jämn könsfördelning.

Utskottet övergår nu till att i nästa avsnitt behandla de motionsyrkanden som innehåller en begäran om tillkännagivanden med anledning av propositionen.

Utseende av nomineringspersoner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att den nomineringsperson som bör ha god kännedom om den aktuella högskolans verksamhet ska utses genom lokalt valförfarande av lärosätets profession.

Jämför reservation 1 (C, L, KD).

Gällande ordning

Enligt nuvarande bestämmelser ska det i en nomineringsgrupp ingå dels en person som ska ha god kännedom om den aktuella högskolans verksamhet, dels en landshövding, som i propositionen Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m. (prop. 2011/12:133) ansågs företräda ett övergripande statligt intresse och även ha kunskap om den omgivning som högskolan verkar i, dels en student. Den person som ska ha god kännedom om den aktuella högskolans verksamhet utses enligt högskoleförordningen av regeringen. Bestämmelser om vem som utser representanten för studenterna finns i studentkårsförordningen.

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att förslag till ordförande och sådana ledamöter i styrelsen för ett universitet eller en högskola som ska utses av regeringen bör lämnas av två nomineringspersoner. En av dessa bör enligt regeringen företräda ett övergripande statligt intresse och utses av regeringen, och den andra bör ha god kännedom om det aktuella universitetets eller den aktuella högskolans verksamhet och utses av regeringen efter förslag från universitetet eller högskolan.

Regeringen konstaterar att en stor majoritet av de rektorer och styrelseordförande som Ledningsutredningen har intervjuat är positiva till att det även fortsättningsvis ska vara nomineringsgrupper som tar fram förslag till externa styrelseledamöter, men att många av dem anser att bl.a. sammansättningen av grupperna bör förändras. Flertalet anser t.ex. att landshövdingen inte är tillräckligt insatt i högskolesektorns frågor för att framgångsrikt leda nomineringsgruppen. Lärosäten utanför storstadsområdena har också uttryckt farhågan att nomineringsgrupper ledda av en landshövding anlägger ett alltför regionalt perspektiv på nomineringen av styrelseledamöter. Därutöver framför utredningen att studentrepresentanten i många fall inte har haft förutsättningar att bidra till arbetet med att söka kandidater till styrelsen och därmed i praktiken har haft ett begränsat inflytande. Utredningen anser att det inte är befogat att studenterna har ett större inflytande över utseendet av externa ledamöter än lärarna och övriga anställda, som saknar representation i nomineringsgruppen. Regeringen delar bedömningarna ovan och anser dels att förslag till ordförande och andra externa ledamöter även i fortsättningen bör lämnas av nomineringspersoner, dels att det inte bör vara reglerat varken att landshövdingen eller en student ska medverka i nomineringen av externa ledamöter.

Motionen

I motion 2015/16:3378 av Annika Eclund m.fl. (KD, C, L) föreslår motionärerna att den nomineringsperson som bör ha god kännedom om den aktuella högskolans verksamhet ska utses genom lokalt valförfarande av lärosätets profession (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att nomineringsgruppen bör utgöras av två personer som utses av regeringen, där en bör företräda ett övergripande statligt intresse och den andra bör ha god kännedom om det aktuella universitetets eller den aktuella högskolans verksamhet. När det gäller den sistnämnda personen bör som regeringen framhåller denna utses efter förslag från universitetet eller högskolan, och inte, som motionärerna föreslår, efter ett lokalt valförfarande. Detta med utgångspunkt i högskolelagens huvudregel att universitet och högskolor har frihet att besluta om sin interna organisation,

utöver styrelse och rektor, och att det inte bör pekas ut i föreskrifter hur universiteten och högskolorna tar fram förslag till nomineringspersoner. Utskottet avstyrker därmed motion 2015/16:3378 (KD, C, L) yrkande 1.

Styrelsens sammansättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att akademiskt välmeriterade personer (docenter och professorer) bör vara i majoritet eller finnas företrädna på ett fullgott sätt i lärosätenas styrelse.

Jämför reservation 2 (C, L, KD).

Gällande ordning

Styrelsen vid ett universitet eller en högskola ska enligt 2 kap. 1 § högskoleförordningen bestå av ordföranden och 14 andra ledamöter. Av högskolelagen framgår att rektorn ingår i styrelsen. Lärarna och studenterna har vardera tre representanter i styrelsen. Regleringen i fråga om antalet ledamöter och sammansättningen innebär att majoriteten av ledamöterna utses av regeringen.

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att de ledamöter i styrelsen för ett universitet eller en högskola som utses av regeringen även fortsättningsvis bör utgöra majoriteten av styrelsens ledamöter.

Regeringen framhåller att den kan se fördelar med ett system som vid behov ger en möjlighet att ha ett lägre antal ledamöter i styrelsen för att möta de olika villkor och förutsättningar som finns hos lärosätena. En mindre styrelse kan i vissa fall skapa bättre förutsättningar för ökad ansvarskänsla bland ledamöterna och mer dynamik i diskussionerna. Men regeringen påpekar att det också kan finnas vissa fördelar med en stor styrelse som kan vara viktiga. En styrelse med ett större antal ledamöter kan enligt regeringen ge bättre möjligheter till bred förankring, både inom och utom lärosätet. En större styrelse är också enligt regeringen en förutsättning för att lärare och studenter ska kunna vara representerade med flera ledamöter vardera, samtidigt som styrelsen har externa ledamöter i majoritet.

En viktig utgångspunkt för regeringen är att regeringen har möjlighet att utkräva ansvar och att styra sina myndigheter. Det är mot den bakgrunden tveksamt enligt regeringen med en styrelse där majoriteten består av ledamöter som inte utses av regeringen. Det är också enligt regeringen en viktig uppgift för en styrelse att göra strategiska prioriteringar på en övergripande nivå. Enligt regeringens mening kan det ge bättre förutsättningar för ett effektivt arbete i styrelsen om majoriteten av ledamöterna är externa, bl.a. eftersom de

inte påverkas personligen av besluten. Dessutom utgör de externa ledamöterna enligt regeringen en viktig kontaktyta utåt och bidrar med kompetens från det omgivande samhället. Det finns således enligt regeringen starka skäl som talar för att det inte bör göras några förändringar i fråga om styrelsens sammansättning. Däremot finns det enligt regeringen fördelar med en möjlighet att vid behov ha ett lägre antal ledamöter i styrelsen, och det kan därför finnas anledning att överväga en sådan förändring.

Motionerna

Annika Eclund m.fl. (KD, C, L) anser i motion 2015/16:3378 yrkande 2 att styrelserna vid alla lärosäten bör tillförsäkras en majoritet av akademiskt välmeriterade personer (docenter och professorer).

I motion 2015/16:2885 av Annika Eclund (KD) framhålls vikten av att personer med hög akademisk meritering finns företrädade på ett fullgott sätt i lärosätenas styrelser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att det är viktigt att ledamöter i styrelser för universitet och högsolor som utses av regeringen, dvs. externa ledamöter, även fortsättningsvis är i majoritet, detta med hänsyn till att regeringen har en annan möjlighet att utkräva ansvar från ledamöter utsedda av regeringen och därmed har lättare att styra sina myndigheter. Dessutom kan de externa ledamöterna som regeringen framhåller bl.a. utgöra en värdefull kontaktyta utåt och bidra med annan kompetens. När det gäller motionsyrkandena om den akademiska bakgrunden hos styrelsens ledamöter anser utskottet att frågan om ledamöternas exakta kompetens inte bör regleras närmare. Motionerna 2015/16:3378 (KD, C, L) yrkande 2 och 2015/16:2885 (KD) avstyrks därmed.

Utvärdering av Ledningsutredningens rekommendationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att resultatet av Ledningsutredningens rekommendationer ska utvärderas två år efter att de har presenterats.

Jämför reservation 3 (M).

Motionen

I motion 2015/16:2770 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) föreslås att resultatet av Ledningsutredningens rekommendationer ska utvärderas två år efter att de har presenterats (yrkande 2).

Bakgrund

Som framgår ovan gav den förra regeringen i maj 2014 en särskild utredare i uppdrag att kartlägga och analysera ledarskap och ledningsfunktioner vid universitet och högskolor (dir. 2014:70). Utredningen antog namnet Ledningsutredningen. Utredningen fick av den nuvarande regeringen tilläggsdirektiv i april 2015 (dir. 2015:44) som redovisades i en delrapport till Regeringskansliet i juni 2015 och remitterades hösten 2015. Utredningens förslag i dessa delar presenteras i den nu aktuella propositionen. Utredningen lämnade betänkandet Utvecklad ledning av universitet och högskolor (SOU 2015:92) i oktober 2015. I betänkandet ingår även utredningens delrapport. Remisstiden gick ut den 1 mars 2016. De delar av betänkandet som inte tas upp i den nu aktuella propositionen bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet förutsätter att de förslag och bedömningar som presenteras i den aktuella propositionen och som utskottet nu tar ställning till följs upp. I övrigt avvaktar utskottet resultatet av det pågående arbetet inom Regeringskansliet. Motion 2015/16:2770 (M) yrkande 2 bör inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida och avstyrks därmed.

Reservationer

1. Utseende av nomineringspersoner, punkt 2 (C, L, KD)

av Christer Nylander (L), Fredrik Christensson (C) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3378 av Annika Eclund m.fl. (KD, C, L) yrkande 1.

Ställningstagande

Universitet och högskolor är inte vilka myndigheter som helst. De har att tillhandahålla utbildning och forskning på hög nivå, och därmed är den akademiska kompetensen, liksom det kritiska tänkandet, faktorer som enligt vår uppfattning måste tillmätas avgörande betydelse. Det finns, anser vi, flera oklarheter i propositionstexten. Det gäller bl.a. de två nomineringspersonerna. Den ena av dessa utses direkt av regeringen, och den andra, som ”bör ha god kännedom om den aktuella högskolans verksamhet”, utses efter förslag från högskolan i fråga. Det sistnämnda ska enligt propositionen dock inte tolkas som att det måste vara högskolestyrelsen som föreslår. Här vore det, anser vi, välgörande om det av riksdagsbeslutet tydligt framgår att personen i fråga ska nomineras efter valförfarande bland lärosätets profession. På så sätt säkerställs såväl god lokal kännedom som akademisk kompetens, något som saknas i propositionen.

Vi vill att riksdagen ställer sig bakom det som anförs ovan om att den nomineringsperson som ”bör ha god kännedom om den aktuella högskolans verksamhet” bör utses genom lokalt valförfarande av lärosätets profession och tillkännager detta för regeringen.

2. Styrelsens sammansättning, punkt 3 (C, L, KD)

av Christer Nylander (L), Fredrik Christensson (C) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3378 av Annika Eclund m.fl. (KD, C, L) yrkande 2 och

bifaller delvis motion

2015/16:2885 av Annika Eclund (KD).

Ställningstagande

Regeringen anser att en majoritet av externa ledamöter utsedda av regeringen är ett viktigt sätt att ge regeringen möjlighet att utkräva ansvar och att styra sina myndigheter. Här haltar enligt vår uppfattning propositionstexten betänkligt. Vi anser att det är lika viktigt att den akademiska kompetensen och den lokala kännedomen ges ett avgörande inflytande i lärosätets styrelse. En enkel lösning är enligt vår uppfattning att säkerställa att styrelserna vid alla lärosäten får en majoritet utsedd av professionen. De bör representera olika discipliner med förankring i det omgivande samhället och antingen vara lokala eller externa ledamöter men tillsammans aldrig utgöra en minoritet.

Vi vill att riksdagen ställer sig bakom det som anförs ovan om att styrelserna vid alla lärosäten bör tillförsäkras en majoritet av akademiskt välmeriterade personer (docenter och professorer) och tillkännager detta för regeringen.

3. Utvärdering av Ledningsutredningens rekommendationer, punkt 4 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Erik Bengtzboe (M) och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2770 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att den ömsesidiga tilliten mellan politiken och högskolesektorn måste förbättras. Hösten 2015 presenterades en utredning, den s.k. Ledningsutredningen, som rör högskolors ledarskap (SOU 2015:92). Utredningen tillsattes av alliansregeringen, och dess huvudsyfte var att ta fram underlag för lärosätenas egna ställningstaganden, men också att överväga om det finns behov av åtgärder på nationell nivå. Detta anser vi är ett intressant angreppssätt som kan möjliggöra nya sätt för politiker att ”styra” universitet och högskolor i en högskolevärld med ökad autonomi. Vi anser att denna nya form av styrning bör utvärderas två år efter det att regeringen har presenterat sina ställningstaganden.

Vi vill att riksdagen ställer sig bakom det som anförs ovan om att resultatet av Ledningsutredningens rekommendationer ska utvärderas två år efter att de har presenterats, och att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Särskilt yttrande

Lärare och studenter utser ledamöter i styrelser m.m., punkt 1 (SD)

Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD) anför:

Det finns, anser vi, brister i styrningen av våra högskolor och deras nomineringsgrupper. Vi är dock tveksamma till om regeringens förslag är optimalt när det gäller att tillvarata både samhällets intresse och högskolornas intresse av hög kvalitet i undervisningen. Eftersom det är en både svår och komplicerad fråga har vi inget eget förslag i dagsläget utan avser att återkomma med ett eget förslag framöver.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:131 Styrelser för universitet och högskolor – ledamöternas tillsättning och ansvar:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434).

Följdmotionen

2015/16:3378 av Annika Eclund m.fl. (KD, C, L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den nomineringsperson som ”bör ha god kännedom om den aktuella högskolans verksamhet” bör utses genom lokalt valförfarande av lärosätets profession och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styrelserna vid alla lärosäten bör tillförsäkras en majoritet av akademiskt välmeriterade personer (docenter och professorer) och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:2770 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att resultatet av Ledarutredningens rekommendationer ska utvärderas två år efter att de har presenterats, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2885 av Annika Eclund (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att personer med hög akademisk meritering finns företrädade på ett fullgott sätt i lärosätenas styrelse, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i
högskolelagen (1992:1434)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4, 7 och 8 §§ högskolelagen (1992:1434) ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 kap.****4 §¹**

Regeringen utser ordföranden i en högskolas styrelse. Rektor *skall* ingå i styrelsen. Lärare och studenter vid högskolan har rätt att *vara representerade* i styrelsen. *Bestämmelser om vem som utser sådana representanter finns i förordning.* Regeringen utser övriga ledamöter i styrelsen.

Regeringen utser ordföranden i en högskolas styrelse. Rektor *ska* ingå i styrelsen. Lärare och studenter vid högskolan har rätt att *utse ledamöter* i styrelsen. *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om antalet sådana ledamöter och om hur de ska utses.* Regeringen utser övriga ledamöter i styrelsen.

Företrädare för de anställda har närvaro- och yttranderätt vid styrelsens sammanträden.

7 §²

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om antalet sådana representanter och om hur de ska utses.*

¹ Senaste lydelse 2007:141.

² Senaste lydelse 2010:701.

8 §³

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vem som utser representanter för studenterna. I sådana föreskrifter får regeringen överlämna åt enskilda individer eller åt sammanslutningar att utse representanterna.

I föreskrifter om hur studenterna utser ledamöter i styrelsen eller representanter enligt 7 §, får regeringen överlämna åt enskilda individer eller åt sammanslutningar att utse ledamöterna eller representanterna.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2016.

³ Senaste lydelse 2010:701.